

Des de sempre, des que el món és món, els homes i les dones s'han barallat amb les paraules d'una manera tenaç i amable alhora per tal d'aconseguir de transmetre el seu pensament de la manera més clara i més bella possible. Primer, naturalment, va ser el llenguatge, aquesta particularitat genètica que només tenen els humans i que amplia fins a l'infinit la nostra capacitat de comunicació. Sense el llenguatge quedaríem reduïts, com els animals irracionals, a expressar-nos per mitjà de gestos, ganyotes i sons guturals. El llenguatge, en canvi, multiplica les nostres possibilitats de comunicació amb els altres i, per tant, ens obre horitzons amplíssims de relació i de desplegament personal. Però tan bon punt l'espècie humana va dotar-se del llenguatge i va ser capaç d'articular paraules, de construir frases, segur que va començar també una pugna acèrrima per expressar-se millor, per trobar la bellesa inherent als sons articulats.

Aquells dies devia néixer ja la poesia, la forma més alambinada i més exquisida de confegir les paraules. No hi ha cap altre instrument literari ni lingüístic que superi la capacitat de la poesia per reflectir els nostres estats d'ànim, la profunditat dels nostres pensaments —per modestos que siguin—, les emocions que ens fan bategar interiorment, els sentiments que ens encoratgen o tal volta ens aclaparen. I, per damunt de tot, la recerca permanent de la bellesa, com una aspiració insaciable que ens eleva molt per damunt de la nostra estricta condició.

I, dins la poesia, potser ben aviat va ser la forma, ara tan abandonada d'ençà que va imposar-se de manera general això que avui anomenem *vers lliure*. Abans no, abans la forma va senyorejar durant segles en l'àmbit de la poesia, i la història de la lírica és, en una gran mesura, la lluita persistent per dominar un obstacle tan indòcil. És a dir, la subjecció a uns codis formals estrictes, com aquelles *leys d'amor* que practicaven els trobadors medievals i a les quals es doblegaven amb la mateixa submissió amb què acceptaven les lleis del vassallatge del seu temps i la preeminència en tots els plans de la seva dama plena de virtuts i cortesia. Aquella dama, no ho oblidem, a la qual anomenaven *midons*, és a dir, *meus dominus*, senyor meu, així en masculí...

I, entre tots els codis formals, la preeminència indiscutible de la rima. Era, en aquest cas, una submissió formal enutjosa, sens dubte, però que cercava per damunt de tot —i cerca encara entre aquells qui la practiquen— un tresor tan meravellós i certament escàs com l'eufonia, com el so harmònic i els ritmes marcats pels accents de les paraules. Encara avui i sempre, un poema ben rimat i ben ritmat suma a la bellesa intrínseca dels mots un element addicional com és la musicalitat que pauta el ritme natural i ens afalaga les oïdes. És com si encara avui sentíssim novament els trobadors que us deia abans, que, no ho oblidéssim tampoc, eren poetes i compositors alhora, i mai no haurien sabut concebre una cobla o una cançó només amb lletra sola.

No tot han estat i són meravelles amb la rima. Molt sovint la subjecció massa forçada als accents ha produït academicisme i artificiositat, ha fet néixer uns versos mancats d'ànima i de gràcia. Per això, precisament, va acabar extingint-se la lírica trobadoresca —un dels moments millors de la literatura universal de tots els temps—, i per això, també, el nostre gran Ausiàs March va voler escriure la seva poesia renovada «*lleixant a part l'estil dels trobadors*» i basant-se, deia ell, en la recerca de la «*veritat*» enfront de l'artifici.

La «*veritat*» ens serveix justament per evocar l'altre component, el més important, de la poesia al costat de la forma: el pensament, la idea o l'emoció que vol transmetre'ns el poeta. Contràriament al que molts es pensen, és aquí on l'autor dels versos s'ho juga tot, absolutament tot: i és que la forma és certament secundària —i per això el nostre temps prescindeix tan sovint de la cotilla de la rima—, i el primer que cal saber és què es vol dir, quin és l'autèntic objecte del poema. Els mals versaires no són només aquells que confegeixen malament les paraules, sinó els que no tenen res a dir-nos, que no tenen cap emoció per expressar o que no són capaços d'activar les nostres fibres més sensibles. Per contra, quan percebem en un poema l'esperit que vivifica les paraules, llavors es produeix aquell moment meravellós en què la poesia ens arrossega i se'ns emporta, aquell instant màgic en què adquirim la consciència plena d'haver-nos aproximat com mai a una cosa tan inaprehensible per definició com la bellesa.

Avui, amb aquests II Jocs Florals, però també al llarg del curs amb les vostres trobades regulars, la gent de Poesia Viva rendiu homenatge a aquest art tan excels i tan difícil. I amb els vostres premis estímulen la creativitat dels homes i les dones que, arreu del nostre país, comparteixen amb vosaltres aquest mateix ideal estètic i dignifiquen la llengua catalana amb la seva obra depurada. La iniciativa, doncs, transcendeix el vostre gust personal, les vostres ganes de trobar-vos i de compartir unes estones i unes vetllades agradables, per ser una contribució més, tan significativa com totes les altres, en favor de la poesia, de l'ideal de la recerca irrenunciable d'un enaltiment de l'esperit, de la preservació de la nostra llengua. Són, totes elles, causes nobles que els qui no som assidus a les vostres trobades no podem sinó compartir de tot cor amb tots vosaltres.

Sortosament, a la vostra crida d'enguany ha respost molta gent, i ho ha fet amb bona qualitat. Davant la impossibilitat de comentar la munió de poemes que hem llegit els integrants del jurat, i davant la necessitat de prendre la difícil decisió d'escollir, sempre amb el risc d'equivocar-se, permeteu-me únicament una brevíssima glossa dels tres poemaris que ja heu tingut l'oportunitat d'escoltar i que finalment s'han emportat els premis d'aquesta segona edició.

I comencem per la Flor Natural, el premi destinat tradicionalment a cantar l'amor, per bé que avui és corrent d'oferir-lo a qualsevol tema lliure. Us he de dir que hem estat afortunats, perquè no és fàcil de trobar un tractament que ens aparegui com a original en una temàtica, l'essencialment amorosa, que ha mogut l'impuls de tot poeta digne d'aquest nom. En aquest cas, i encara que pugui semblar que l'autor ens parla estrictament d'un «*amor de papallones*», en realitat els seus versos són un autèntic cant a la natura, una glorificació de la vida anònima i secreta dels animals humils i de les plantes en indrets de paradís, de «*núvols allargats i blaus que es fonen*». Un poema certament bell i ric, que ens revela un tractament novell i suggerent d'un tema etern...

Pel que fa a l'Englantina d'Or, que premia el millor tema patriòtic, històric o cívic, planteja honestament i en quartetes rimades, l'endrega d'una filla que, després de perdre el pare, comprèn finalment la tragèdia

de la generació de la guerra civil i demana perdó per no haver sabut comprendre abans l'abast d'aquell drama personal.

Finalment, i pel que fa a la Viola de Plata, és un homenatge càlid a Pere Casaldàliga, l'home que, segons el poema, «*camina dret pels camins de la ignomínia*». En aquest cas, la consciència social que anima el guardó que premia la millor composició de tema religiós, espiritual o moral s'enriqueix amb una forma no gens fàcil, concretament amb l'ús de l'acròstic, és a dir, aquella forma de poema que, amb la primera lletra de cada vers, configura en aquest cas el nom del bisbe català.

D'aquesta manera, ells, els poetes premiats, i nosaltres, que gaudim de la seva traça i el seu art, perpetuem el vell combat per tornar a les paraules el ple sentit que mai no haurien de perdre, la significació profunda de traçar ponts d'entesa i de solidaritat entre nosaltres, de desvetllar emocions insospitades que s'amaguen sota el dring de la combinació venturosa de les síl·labes i els sons. Quan llegim o quan escoltem poemes, vosaltres ho sabeu tan bé com jo, una aura màgica s'instal·la enmig nostre i els millors sentiments arriben fins a flor de pell i de llavi. Les paraules se'ns gronxen en un univers inefable que ens dóna unes quantes engrunes d'aquesta felicitat que, pobres i famolencs com som, mai no cessem de perseguir amb avidesa. Tant de bo que les misèries que acompanyen a vegades la nostra vida quotidiana, la dissort o la tristesa, no ens privin d'assolir aquest estadi indescriptible, aquesta percepció genuïna de tocar amb els dits encara que només sigui el batec, tremolós i fugisser, de la bellesa.

Antoni Dalmau i Ribalta

Mantenidor dels II Jocs Florals de Poesia Viva

Igualada, 19 de juny de 2010